

Historia ya Falsafa

73 Ujasusi wa Karne ya 19

Na Dkt. Arthur Holmes wa Chuo cha Wheaton

ya safari yetu ya mwaka pamoja kupitia historia ya falsafa ya Magharibi. Yaani, wiki nne zinazoshughulikia takriban miaka 200 ya ujasusi, ujasusi wa karne ya 19 na 20. Na ili kupata mtazamo, hebu turudi kwenye mchoro huu, ambao unaufahamu, makutano ya ujasusi wa kisasa na mantiki ya Mwangaza katika aina ya usanisi uliotekelwa na Immanuel Kant, ambao ulikua tofauti kati ya mbinu mbili ambazo zimeendelea katika falsafa hadi leo.

Uelewa wa mantiki wa Mwangaza ulikuwa hasa katika bara la Ulaya, pamoja na Descartes, Spinoza, na Leibniz. Na ukuaji wa hilo, kama tulivyoona katika Hegel, utamaduni wa kuwepo, kwa kiasi fulani, watu kama Whitehead. Lakini matokeo yake ni aina ya mbinu ya kifenomenolojia inayojaribu kutazama uhalisia kupitia lenzi ya kujitambua kwa binadamu.

Sasa, mbinu ya fenomenolojia inaendelea leo, kama tulivyoona wiki iliyopita, kutawala mawazo ya Ulaya, mawazo ya Ulaya Magharibi barani. Kwa upande mwingine, utamaduni wa kiempiriki, Locke, Berkeley, na Hume, uko hasa Uingereza na uliendelea katika karne ya 19 na watu watatu tutakaowaangalia, Auguste de Kant, John Stuart Mill, na Ernst Mach. Na mkubwa zaidi kati ya hawa ni Ernst Mach.

Hapana, irudishe. Mkuu kati ya hawa ni John Stuart Mill. Samahani, wa mwisho wao, Ernst Mach.

John Stuart Mill ndiye wa kusesitiza. Lakini mbinu hiyo inayoendelea ya kimtazamo ilisababisha msisitizo juu ya mbinu ya kisayansi kuenezwa kwa kila aina ya maarifa ya mwanadamu. Sasa, wakati huo, njia ya kuona ulimwengu, lenzi ambayo kila kitu kilionekana kwa ajili ya utamaduni wa Ulaya, ni roho ya mwanadamu yenye uhuru wake wa ubunifu.

Na nadhani hiyo ni jumla ya haki, iwe unamzungumzia Hegel au Sartre au Dewey, unaona. Kwa upande mwingine, lenzi ambayo wataalamu wa empiric wa karne ya 19 wanaona kila kitu ni lenzi ya asili kama inavyoonekana kupitia mbinu ya kisayansi. Na hivyo, njia zinagawanyika.

Sasa, hadi leo, katika karne yote ya 20, ni sawa kusema kwamba utawala, utawala wa kifalsafa katika bara la Ulaya ni jambo la kifenomenolojia. Ilhali utawala wa kifalsafa katika falsafa ya wanaozungumza Kiingereza ni wa kimajaribio. Na ingawa labda si wa kibeberu kuhusu mbinu za kisayansi kama ilivyokuwa huko Mill mwanzoni mwa karne ya 20, bado ni mada yenye nguvu sana kwamba kitu kama vigezo vya kisayansi kinapaswa kutumika katika kuhukumu maarifa yote ya binadamu.

Kwa hivyo, hiyo ndiyo tofauti. Kuna majaribio, bila shaka, ya kuona ulinganisho kati ya hizo mbili, kujenga madaraja. Huenda nilikwisha kukuambia hapo awali kwamba kulikuwa na, katika miaka ya 1940, mwishoni mwa miaka ya 40, mkutano wa pamoja kati ya wanafalsafa wa Kiingereza na Kifaransa.

Kesi zake zilichapishwa, kitabu kinachoitwa *La Philosophie Analytique*, *Analytic Philosophy*. Na unapojaribu kuisoma, unagundua kwamba ingawa Wafaransa wanaandika kwa Kiingereza, jambo ambalo linatusaidia wengi wetu, na Waingereza wanaandika kwa Kifaransa, wanapita kama meli usiku. Kwa sababu wanashughulika tu na mambo tofauti.

Au, miaka mitano iliyopita, nilikuwa kwenye mkutano huko Toronto, ambapo kulikuwa na wanafalsafa wa Ulaya, Waholanzi wengi kuliko Wafaransa, na Waingereza-Wamarekani, wakishughulika na dhana ya mantiki. Uzoefu uleule. Kupita kama meli usiku.

Kwa sababu tu mbinu ni tofauti na aina za matarajio ni tofauti. Hiyo haimaanishi kwamba hakuna wanafalsafa wenye mwelekeo wa uchambuzi katika mawazo ya Ulaya. Wapo.

Au kwamba hakuna wafikiriaji wa fenomenolojia katika mawazo ya Marekani, tuseme. Wapo. Idara hizo kubwa hujaribu kuwa na angalau mwakilishi mmoja.

Tuna moja. Roberts. Isipokuwa kwamba ameingia katika mawazo ya uchambuzi.

Shukrani kwa kazi yake kuhusu Wittgenstein, pamoja na kazi yake kuhusu Kierkegaard na Bultmann. Kwa hivyo hali iko pale. Sasa, ninachotaka kufanya leo ni kuelezea upimaji wa karne ya 19, na huenda tukalazimika kuendelea na hili Jumatatu, tutakapokuwa tunaingia katika karne ya 20.

Jumatatu ijayo, tutaingia mwanzoni mwa karne ya 20 na watu kama Bertrand Russell, John Stuart Mill, George Ernest Moore, na GE Moore. Lakini kwa ajili ya uainishaji wa karne ya 19, angalia msisitizo huu mitatu. Upanuzi wa upendeleo wa mwangaza katika, na nimeandika mbinu ya nadharia-kupunguza, labda ili kuifanya iwe wazi zaidi, katika mbinu ya nadharia-kupunguza.

Hiyo ni kusema, mbinu inayotumika kwa sayansi katika roho ya uelewa wa upendeleo. Kukataa aina ya mapinduzi ya Copernican ya Kantian. Sasa, ninamaanisha nini kwa njia ya nadharia-kupunguza, msemu huo? Utagundua kuwa inazidi kujulikana.

Lakini wazo la awali la mwangaza katika hawa wanasayansi wa karne ya 18 lilikuwa na, bila shaka, mawazo ambayo ni jumla ya majaribio, na kutokana na hayo,

hitimisho la kutolea. Na ikiwa tunazungumzia kuhusu wanasayansi wa bara , kama Descartes, Spinoza, basi kile ulichonacho ni aina fulani ya angavu , inayojidhihirisha, ya asili, ya awali na mbinu ya kutolea. Kwa maneno mengine, mbinu ya mawazo ya mwangaza ilikuwa kutoka kwa mawazo kupitia kutolea hadi hitimisho la kimantiki.

Ama dhana ya awali au ya majaribio. Mawazo ya asili ya karne ya 19 na kadhalika yanatiliwa shaka. Kwamba jumla za majaribio ni ngumu sana kuthibitisha.

Unaweza kuzidanganya, lakini kuzithibitisha kimajaribio ni vigumu sana , na una tatizo la utangulizi. Kwa hivyo badala ya ujumlishaji wa kimajaribio au dhana ya awali , msisitizo uko kwenye dhana kama msingi. Kwa hivyo, kutokana na dhana ya kimajaribio, ikiwa hii ni kweli, ni nini kinachofuata? Dhana ya kupunguzia.

Kwa hivyo, dhana ya dhana inayoongoza kwenye mbinu za kutoa maoni. Sasa, hii inaendana zaidi na mbinu halisi ya kisayansi. Kumbuka, moja ya ukosoaji wa Francis Bacon na mbinu zake za kutoa maoni ni kwamba hakutoa nafasi kwa matumizi ya dhana.

Mbinu za majaribio, lakini bila nadharia. Naam, hapa unaona mbinu iliyokomaa zaidi, karne ya 19, na mbinu ya nadharia ya kutoa. Hii inakuwa uelewa wa mbinu ya kisayansi katika John Stuart Mill, katika Ernst Mach, katika Bertrand Russell, na katika upositivism wa kimantiki wa karne ya 20.

Kwa kweli, haikuvunjika hadi kitabu cha Thomas Kuhn, The Structure of Scientific Revolutions, kilipotambuliwa kwamba sayansi hufanya kazi zaidi na dhana kuliko nadharia. Sawa? Kwa hivyo kumbuka hilo. Sasa, sifa ya pili.

Upanuzi wa mbinu hiyo, dhana ya kukisia, hadi sayansi ya binadamu. Hapo awali, mwelekeo ulikuwa ni kufikiria tu sayansi kama inayoshughulika na fizikia na unajimu. Hapo ndipo ilipoanzia.

Kemia iliingia kwenye mchezo. Biolojia, hatua kwa hatua. Lakini jambo muhimu katika karne ya 19 lilikuwa upanuzi wa aina hizi za mbinu hadi sayansi ya binadamu.

Hiyo ni kusema, saikolojia, sosholojia, siasa. Jaribio pia la kuitumia katika maadili, ili maadili yaweze kuwa sayansi ya majaribio. Hilo ndilo hasa John Stuart Mill alilokuwa akilitafuta katika utilitarianism yake.

Alitaka kuwa na maadili ya kisayansi ya majaribio. Kwa hivyo upanuzi wa mbinu hiyo ya kisayansi hadi maarifa ya mwanadamu, sayansi asilia ya sayansi ya kijamii, hii inajulikana katika baadhi ya maeneo kama sayansi . Sayansi .

Kwamba sayansi na sayansi pekee hutoa maarifa ya kuaminika. Usayansi . Na bila shaka, marafiki zetu wa bara wakati huo wangekuwa na uhusiano na aina hii ya jambo.

Vipi kuhusu roho ya mwanadamu? Vipi kuhusu mbinu ya fenomenolojia na kadhalika? Kwa kweli, unaweza kufikiria jaribio la Husserl la kushughulikia kile alichokiita mgogoro katika sayansi kwa kuzingatia hili. Anataka kuifanya falsafa kuwa sayansi ngumu, lakini si kwa mbinu ya kufikirika. Unaona, kwa kanuni za awali zinazotokana na mbinu ya fenomenolojia.

Kwa hivyo basi, mambo haya, lakini kuna matokeo. Na matokeo ya upanuzi huu wa mbinu ya kisayansi hadi kwenye ulimwengu mzima ni maendeleo ya uzushi, upingaji uhalisia, na upingaji metafizikia. Ndiyo, uzushi, tunachojua ni matukio.

Mambo kama yanavyoonekana kwetu. Kile tunachokiita siku hizi kupinga uhalisia. Hatujui ujuzi wa ukweli wa mwisho kama ulivyo wenyewe .

Na jinsi inavyojitokeza, hasa katika karne ya 19, ni kukataliwa kwa metafizikia. Na nadhani hilo ni muhimu sana katika karne ya 19 kwa sababu asili ya metafizikia, unaona, ilionekana kwa upande wa tofauti ya matukio-noumena. Ikionekana, ukipenda, kwa kuzingatia nadharia ya uwakilishi wa maarifa, ambayo ilikuacha na maswali mengi yasiyo na majibu kuhusu ukweli ambao inatakiwa kuwakilisha.

Inaonekana kwamba watu kama Bradley, kazi zao kuhusu metafizikia zina majina kama vile Muonekano na Ukweli. Hilo lilikuwa jina la Bradley, Muonekano na Ukweli. Sasa, kimsingi, kile ambacho harakati chanya inafanya ni kusema, tunachojua tu ni mwonekano , na kuondoa ukweli.

Ona hilo unaposoma John Stuart Mill. Ikiwa una nia ya swali kuhusu akili na mwili, akili ni nini? Mill anasema, akili ni uwezekano wa kudumu wa tafakari, mawazo ya tafakari. Sasa, akili si kitu.

Hatujui chochote kuhusu uhalisia wake. Tunachomaanisha kwa neno akili ni kile kinachodhaniwa kuwa kinahusika na uzoefu zaidi katika siku zijazo, uwezekano wa kudumu wa kutafakari. Naam, kuna nini? Uwezekano wa kudumu wa hisia.

Unasema, hilo silo muhimu, bali ni muhimu. Naam, matukio, ndivyo yalivyo kwetu. Kwa hivyo, mtazamo kamili wa ajabu unakua katika Comte, Mill, na Mark.

Bertrand Russell, ndiyo na hapana, kulingana na muongo gani wa kazi ya Bertrand Russell unaousoma. Alihifadhi haki ya mwanadamu ya kubadilisha mawazo yake na alifanya hivyo kwa mafanikio wakati mwingine. Kwa hivyo, hiyo ndiyo tabia.

Sasa, hili linajitokezaje kwa watu hawa? Kwanza kabisa , Auguste Comte, Mfaransa, alikufa mwaka wa 1857. Una sura kuhusu Comte huko Stumpf, na una baadhi ya machaguo katika mkusanyiko wa vitabu wa Gardner. Utapata Comte kuwa rahisi kupata na rahisi kusoma.

Jihadhari na mambo mawili. Moja ni sheria yake ya hatua tatu. Lingine ni hoja yake kuhusu umoja wa sayansi.

Sasa, sheria ya hatua tatu ni uundaji wake wa jumla ya majaribio kuhusu historia ya sayansi. Yeye ni mtaalamu wa majaribio, na anavutiwa na historia ya sayansi. Kwa hivyo, atakupa jumla ya majaribio kuhusu historia ya sayansi.

Yaani, sayansi hiyo hubadilika kupitia hatua tatu. Kutoka hatua ya kidini, hadi hatua ya kubahatisha, hadi hatua ya kisayansi. Sasa, hatua ya kidini, bila shaka, hutoa theolojia, hadithi za kubuni, na kadhalika.

Hadithi za kubuni , hadithi za kubuni , kama Ibada ya Kiungu ya Wafalme, ambayo Charles I alipoteza kichwa chake, unakumbuka. Au hutumika kama fasihi katika imani ya kale ya uhuishaji. Dhana za majaliwa ya kimungu.

Huu ni utoto wa ubunifu wa akili ya mwanadamu. Hatua ya pili ni ya kubahatisha. Kushughulika na mawazo ya kufikirika, miundo, miundo ya kimetafizikia , kama nadharia za ulimwengu na kiini.

Maadili na falsafa ya sheria asilia . Nadharia za haki asilia. Maadili ya kidemokrasia, kama watu wote huzaliwa sawa, si jumla ya majaribio.

Dhana za teleolojia, alkemia, unajimu, na sababu za mwisho. Unaona, haya yote yanahusisha nadharia za kubahatisha kuhusu uhalisia uliofichwa. Huu ni ujana wa akili ya mwanadamu.

Lakini hatua ya tatu ni ya majaribio, ya kisayansi, inayoshughulika na kile kinachojulikana vyema, kile tunachoweza kuthibitisha vyema. Kwa hivyo, neno uchanya. Kile kinachoweza kuthibitishwa vyema.

Hakika. Huu ndio ukomavu , utu uzima wa akili ya mwanadamu. Na ni hapa katika hatua ya kisayansi, basi, ambapo tunachojaribu kufanya ni kuunda sheria za jumla zinazofunika.

Sheria ya jumla ya kufunika ni jumla ya majaribio inayoshughulikia data zote. Sheria za jumla za kufunika. Na ni kwa msingi wa sheria hizo za jumla, jumla, ndipo unaweza kutoa utabiri wako.

Na kwa hivyo, endeleza teknolojia ili kutumia michakato ya asili. Kwa hivyo, hatua chanya, basi, ni ile ambayo sayansi inabadilika. Sasa, anajaribu kufuatilia sayansi mbalimbali kwa njia hii.

Dini imebadilika hadi hatua ya kimetafizikia. Theolojia nyingi ni metafizikia tu. Kemia imebadilika, bila shaka, kutoka kwa uchawi wa zamani kupitia alkemia hadi sayansi, sayansi ya majaribio.

Lakini anachotamani sana kuona kikiendelea ni sayansi ya mabadiliko ya kijamii. Sayansi ya mabadiliko ya kijamii. Baada ya yote, anaishi katika nusu ya kwanza ya karne ya 19 nchini Ufaransa.

Na kama unaifahamu historia ya Ufaransa, ilikuwa enzi ya misukosuko. Kwa hivyo, tunataka sayansi, sayansi ya majaribio, ya mabadiliko ya kijamii. Na huu ndio mwanzo wa kile ambacho sasa kimekuwa sosholojia.

Wanajamii, ukiangalia historia ya sayansi yako, utagundua hivi ndivyo ilivyoanza. Loo, kulikuwa na mtu mwingine, wa kisasa kiasi, mzee kidogo, pamoja na Auguste Corne, mtu aliyeitwa Saint-Simon. Lakini sosholojia ilianza katika jaribio la kuwa na uzoefu kamili.

Na ni katika miaka ya hivi karibuni tu, masuala ya muongo mmoja au miwili, ambapo sosholojia imeanza kuingiza baadhi ya mila ya fenomenolojia na kutambua ubinafsi na kadhalika, ushawishi wa watu kama Max Weber. Sasa, umoja wa sayansi ndio msisitizo wa pili katika Auguste Corne. Rahisi sana.

Ni dhana kwamba sayansi zote hufuata mbinu ile ile kimsingi. Sayansi zote hufuata mbinu ile ile kimsingi. Hakuna tofauti kati ya utafiti wa maumbile na utafiti wa wanadamu.

Mbinu hiyo hiyo inashinda zote mbili, inapaswa. Na nadharia hiyo ya umoja wa sayansi ni moja ya mambo katika Kant ambayo yameendelea hadi karne ya 20, msisitizo juu ya umoja wa sayansi. Hiyo ndiyo Dewey anayofanya kazi nayo, ambapo anajaribu kuchukua mbinu ya kisayansi iliyoendelezwa katika ujenzi upya na falsafa na kusema hii inahitaji kutumika kwa mabadiliko ya kijamii, kushughulikia matatizo ya kijamii, siasa, elimu, na kadhalika.

Umoja wa sayansi. Tofauti kati ya sayansi ni tofauti za utata. Kwa hivyo, sosholojia, kwa mfano, inapaswa kujengwa juu ya saikolojia.

Saikolojia lazima ijenge juu ya biolojia. Biolojia lazima ijenge juu ya kemia. Kemia lazima ijenge juu ya fizikia.

Fizikia lazima ijenge juu ya hisabati. Kwa hivyo kuna mpangilio wa kihierarkia wa sayansi kulingana na ugumu wake. Na inavutia kwamba kihistoria zimeendelea katika mfuatano huo kuwa ngumu zaidi na zaidi .

Naam, huo ndio muhtasari wangu wa Auguste de Kant. Angalia, kama una mkusanyiko wa Gardner, je, uliuleta? Nilipaswa kukuonya. Angalia kwenye ukurasa wa 151, maoni yake kuhusu Descartes.

Kila mwanafalsafa wa Kifaransa anapaswa kulipa ada kwa Muungano wa Descartes. Na haya ndiyo malipo ya Kant. Wakati Descartes alikuwa akitoa kwa ulimwengu huduma tukufu ya kuanzisha mfumo kamili wa falsafa chanya, ndiyo, unachojua kwa hakika, mrekebishaji, kwa nguvu zake zote za ujasiri, hakuweza kujiinua juu ya umri wake kiasi cha kuupa upanuzi kamili wa kimantiki kwa kuelewa ndani yake sehemu ya fiziolojia inayohusiana na matukio ya kiakili na kimaadili.

Sehemu ya fiziolojia inayohusiana na matukio ya kiakili na kimaadili. Baada ya kuanzisha dhana pana ya kiufundi juu ya nadharia ya msingi ya matukio rahisi na ya ulimwengu wote, alipanua roho ile ile ya kifalsafa hadi kwenye dhana tofauti za msingi, uhusiano wa kiumbe mnyama. Lakini alipofikia hisia na akili, alisimama ghafla na kuunda kutoka kwao utafiti maalum kama kiambatisho cha falsafa ya metafizikia na theolojia.

Neno kama hilo lazima liwe jambo baya. Ambalo alijitahidi kutoa aina mpya ya uhai baada ya kufanya kazi kwa mafanikio zaidi katika kudhoofisha misingi yake ya kisayansi. Na kwenye ukurasa unaofuata, 152 chini, anachotafuta, unaona, ni nadharia chanya ya utendaji kazi wa hisia na kiakili, ambayo ni hii.

Inajumuisha utafiti wa majaribio na wa busara wa matukio ya hisia ya ndani, mawazo ya kutafakari, sahihi kwa ganglia ya ubongo, fiziolojia ya ubongo, mbali na vifaa vyote vya nje vya moja kwa moja. Alipaswa kuwa na sayansi ya ubongo . Kwa hivyo anachotafuta ni wazi sana, na unaona kwamba kwa sababu ya upanuzi huu wa mbinu ya kisayansi, anatetea uasili wa mbinu wa aina tuliyokutana nayo katika John Dewey.

Sivyo? Aina tuliyokutana nayo katika John Dewey. Nadhani hii ndiyo sababu profesa wangu mmoja alianzisha semina kwa kusema kwamba mawazo yake ya uchanya na vitendo vyote ni kitu kimoja, na vyote viwili haviwezi kueleweka. Unaona ? Kwa sababu vinajifunga kwenye mapungufu ya sayansi ya majaribio.

Sawa. Maswali? Maoni? Nadhani hilo ni rahisi sana, na labda utaelewa mara moja. Sawa.

John Stuart Mill. Nadhani ni sawa kusema kwamba Mill ndiye mtaalamu wa majaribio zaidi kati ya wataalamu wote wa majaribio. Unamaanisha zaidi ya Locke na Hume? Ndiyo.

Hume, unaona, alizungumzia aina mbili za maarifa. Mambo ya ukweli, mahusiano ya mawazo. Mahusiano ya mawazo ni ukweli wa uchambuzi, vielelezo vilivyomo katika somo, kama vile hisabati.

Mill anasisitiza kwamba hisabati ni sayansi ya majaribio. Tatu pamoja na tano ni sawa na nane ni jumla ya majaribio kuhusu seti zote za tatu na tano. Kwa hivyo, ukweli wa uchambuzi, basi, ni jumla ya majaribio, au ukipenda, nadharia za majaribio.

Sheria za mawazo, kutopingana, utambulisho, A sawa na A, na si zisizo za A, ni jumla za majaribio kuhusu jinsi tunavyofikiri na kutumia lugha. Kwa maneno mengine, kile Mill anachofanya ni kupunguza kanuni hizi za kwanza kuwa jumla za kisaikolojia. Jumla, yaani, kuhusu jinsi akili inavyofikiri.

Na hivi ndivyo Husserl alivyomaanisha kwa saikolojia, ambayo aliilaani. Saikolojia haitoi msingi wa kutosha wa hisabati, mantiki, n.k., unakumbuka. Saikolojia.

Kwa hivyo hiki ndicho kitu ambacho Husserl alikuwa akipigania, ambacho tulitarajia hapo. Lakini katika hatua hii, Mill anakataa maarifa yote ya angavu, maarifa yote ya asili, ukweli wote unaojidhihirisha. Kwa kweli, sehemu kubwa ya maandishi yake kuhusu epistemolojia iliandikwa katika kazi inayokosoa falsafa ya Sir William Hamilton, ambaye alikuwa mmoja wa wanauhalisia wa Uskoti.

Na unajua, waumini wa Uskoti, katika utamaduni wa Thomas Reed, walikuwa wakizungumzia ukweli unaojidhihirisha. Ukweli ambao kwa kawaida tunakuja kuuamini kwa hiari kwa sababu ya mawazo ya mwanadamu yaliyojengwa ndani ya katiba ya mwanadamu, ambayo Mungu aliumba. Na kile ambacho Mill anafanya katika roho ya Mwangaza anasema ambacho hakina uhakika wa kutosha, ambacho si chanya vya kutosha.

Ukweli huu ni jumla tu ya majaribio. Dhana za majaribio, ukitaka. Sasa, kusema kwamba jumla na ukweli unaojidhihirisha ni dhana halisi kunakusaidia kuona jinsi Mill anavyoendeleza mbinu ya nadharia ya kutoa.

Lakini pia inakusaidia kuona jinsi anavyoweza kuwa mtaalamu wa majaribio na kuzungumzia kanuni ambazo hitimisho hufanya kazi kama ushahidi. Unaona, silojia si lazima tu iwe na dhana, lakini lazima iwe na hitimisho halali, miunganisho kulingana na sheria za mantiki. Lakini ikiwa sheria za mantiki ni jumla ya majaribio na dhana ni jumla ya majaribio, dhana, ukitaka, basi una, kwa kweli, silojia kama ujanjaji wa maarifa ya majaribio.

Hilo tu. Anatambua hoja za kushawishi, kwa kuzingatia usawa wa asili, kanuni ya utangulizi, na usawa wa asili. Mill alikuwa amebainisha hilo.

Naam, kulingana na Mill, usawa wa asili ni dhana yetu pana zaidi ya majaribio. Ni jumla ya majaribio iliyoongezwa kwa kila kitu. Sawa, hiyo ndiyo dhana.

Na hivyo, utaratibu wa majaribio kamili . Katika kazi yake ya mantiki, Mill aliandika mengi kuhusu mantiki, na akaboresha mbinu za Bacon za kushawishi. Unakumbuka jedwali lake la uwepo, jedwali la kutokuwepo, na kadhalika.

Aliboresha mbinu hizo, kimsingi, lakini ufafanuzi wa karibu zaidi ili kutoa aina ya usahihi wa maarifa chanya aliyotaka. Sasa, hiyo, basi, ndiyo jinsi anavyokaribia siyo sayansi ya asili tu, bali sayansi ya asili ya mwanadamu. Kwa hivyo, kama nilivyokuwa nikisema hivi sasa, anapouliza kuhusu asili ya maada, jibu lake ni rahisi sana, rahisi sana, maada hiyo, neno hilo, lina maana yake, marejeleo ya majaribio, maana yake, uwezekano wa kudumu wa hisia.

Kwa mtazamo wa majaribio, um, kuwepo kwa miili ya kimwili kunamaanisha kwamba hisia zinawezekana. Na kwa ishara hiyo hiyo, kuwepo kwa akili kunamaanisha uwezekano wa kudumu wa kutafakari. Naam, unaona, anajenga tu juu ya biashara ya John Locke, mawazo rahisi ya hisia, mawazo rahisi ya kutafakari.

Lakini akitupilia mbali mtazamo wa Locke kuhusu uhalisia wa maada kama dutu, kiini, na akitupilia mbali mtazamo wa Locke kuhusu uhalisia wa akili au roho kama dutu isiyo na mwili, kitu kinachofikiria, anakataa kufanya metafizikia, akikataa kubashiri. Um, angalia kwamba, um, hii ni karibu sana na David Hume, ambaye aliita akili tu kundi la mitazamo. Kwa kweli, nadhani si kama, um, mwenye shaka kama David Hume.

Unaona, Hume aliposema kwamba tunachojua kuhusu akili ni kifurushi cha mitazamo, alikuwa akimaanisha mitazamo yetu ya sasa, ambayo ni pamoja na kumbukumbu tunazofikiri ni za zamani, na matarajio tunayofikiri ni ya wakati ujao. Lakini kwa Hume, akili ni kifurushi hiki cha mitazamo ya sasa. Zaidi ya uzoefu huo wa sasa, hatuna ujuzi, hatuna ujuzi wa mambo ya ukweli zaidi ya uzoefu wa sasa, kifurushi hiki cha mitazamo.

Bila shaka, Locke alikuwa amedai mwendelezo wa kibinafsi, utambulisho wa kibinafsi kupitia kumbukumbu, kujua yaliyopita, ambayo Hume anafikiri hayajathibitishwa. Huenda ikawa kweli. Hatuwezi kuthibitisha hilo.

Hata hivyo, Mill anaposema uwezekano wa kudumu, anarejelea, um, ujumlishaji wa kimajaribio kuhusu jambo au akili kama dhana. Unaona, ikiwa kuna uwezekano wa kudumu wa hisia, ikiwa kuna uwezekano wa kudumu wa kutafakari, basi ni zaidi ya kifungu cha sasa cha mitazamo. Ni mwendelezo wa kibinafsi, angalau mwendelezo wa fahamu.

Kwa hivyo, um, anakataa kufanya metafizikia. Unaweza, um, kucheza na uhusiano kati ya huyu na Jean-Paul Sartre. Hakuna ubinafsi wa kupita kiasi.

Kila mtazamo mpya unaochukuliwa kwa ajili yangu huunda nafsi upya . Unaona ? Ni kana kwamba anasema kwamba nafsi ni uwezekano wa kudumu wa tafakari mpya na uzoefu mpya kwangu. Kwa hivyo, um, kile tulichonacho ni takriban matokeo haya yaleyale katika, uh, falsafa ya Kiingereza katika karne ya 19 ambayo Sartre anakuja nayo katika mawazo ya bara katika karne ya 20.

Unaona, kuvunjika kwa nafsi. Kweli. Kuvunjika kwa nafsi.

Um, sasa, hii ndiyo sababu maadili ambayo, uh, Mill hukua, maadili yake ya matumizi, yanakabiliwa, um, tatizo ambalo mara nyingi huelekezwa kwake. Kanuni ya matumizi, bila shaka, inasema kwamba tunapaswa kuongeza raha na kupunguza maumivu kwa idadi kubwa ya watu. Inasema unapaswa kuwatendea watu kama mkusanyiko wa uzoefu wenye uchungu na wa kufurahisha.

Lakini ni nini kingine unachoweza kufanya ikiwa wewe ni Mill ikiwa nafsi ni uwezekano wa kudumu wa uzoefu? Unachoweza kufanya kimaadili ni kujiona hivyo na kujaribu kuongeza uzoefu mzuri. Hakuna msingi katika utilitarianism wa heshima kwa watu katika mila ya Kant. Kwa sababu rahisi, hana wazo lolote kuhusu mtu huyo zaidi ya mkusanyiko wa uzoefu tu.

Unaona ? Haki. Haki za binadamu. Haya ni maneno tunayotoa kwa mambo fulani muhimu ambayo hutoa uzoefu chanya.

Kwa hivyo tunathamini haki kwa manufaa yake, si kwa sababu ni sahihi. Hakuna haki ya awali kwa sababu hakuna dhana ya watu wenye haki za ndani. Hii ndiyo sababu John Stuart Mill alilazimika kuendeleza nadharia ya matumizi ya adhabu, ambapo hapo awali adhabu ilikuwa ikitazamwa kwa maana ya kulipiza kisasi.

Kwa bahati mbaya, adhabu ya kulipiza kisasi si kisasi au kulipiza kisasi. Sasa huo ni mchakato wa kisaikolojia. Kulipiza kisasi ni kumlazimisha mtu kuwajibika, kumlazimisha mtu kuwajibika, na kama ilivyo, kujaribu kudumisha usawa ndani ya jamii wa kitu ambacho si chake.

Kwa neno hilo, ni jaribio la kusawazisha mambo kijamii. Naam, hilo ni wazo ambalo Mill hangekuwa na msingi nalo, na kwa hivyo aliunda nadharia ya matumizi ya adhabu, akijenga juu ya kanuni za maadili na sheria za Jeremy Bentham, ambapo Bentham alitetea kutoa adhabu ili kumrekebisha mkosaji, kumzuia mkosaji, bila kumtia hatiani mkosaji kimaadili kwa maana ya kawaida. Na kwa hivyo hadi leo, unagundua kweli kuna nadharia mbili za adhabu, angalau nadharia mbili za adhabu, katika jamii yetu.

Moja , mtabiri wa kurudisha nyuma, mwingine mtabiri wa matumizi, wakati mwingine mchanganyiko wa hizo mbili. Nadharia ya kurudisha nyuma ilielezwa na Kant na Aquinas, lakini ikiwa na teleolojia inayohusika. Kuna kusudi katika adhabu.

Ndiyo, kusudi la ukombozi, tunatumaini, utaona. Lakini katika jamii yetu, haya ndiyo mawili, na kwa ujumla, taasisi zetu za adhabu zinaonekana kufanya kazi kwa nadharia ya adhabu inayotumia utumishi. Kulikuwa na, miaka michache iliyopita, maendeleo nchini Uingereza ambayo, yakijengwa juu ya maadili ya utumishi, yalitetea nadharia ya matibabu ya adhabu.

Hiyo ni kusema, usiite adhabu hata kidogo; iite tiba. Wazo ni kwamba mhalifu amesumbuliwa kihisia, amepotoka kijamii, kiasi kwamba kinachohitajika ni aina fulani ya tiba ya kisaikolojia. Na hilo lilizua msukosuko mkubwa kwa sababu ilionekana kupunguza uwajibikaji wa mtu binafsi hata zaidi.

Huenda unafahamu kwamba CS Lewis ana makala kuhusu hilo katika mkusanyiko unaoitwa Mungu katika Dock, makala inayoitwa nadharia ya kibinadamu ya adhabu, kwa sababu hiyo iliitwa nadharia ya kibinadamu, na hoja yake ni kwamba inamshusha tu mtu. Sio kumtendea mtu kama mtu aliyefanya jambo fulani, bali kama tundu katika mashine ya mazingira ambaye hakuwa na chaguo lolote. Kwa hivyo suala la kifalsafa la uhuru na uamuzi linakuwa kali sana katika muktadha huo.

Naam, Mill anazungumzia suala la uhuru na uamuzi, uhuru na ulazima. Na yeye, akiwa kinyume na metafizikia, analazimika kukataa ulazima, ambao wakati mwingine siku hizi anauita uamuzi mgumu. Hiyo ni kusema, kuna sababu za kutosha kwa kila uamuzi na kitendo cha mwanadamu kiasi kwamba hakuna uamuzi au kitendo kingine ambacho kingeweza kutokea.

Ulazima. Sababu zilizotangulia ni muhimu na za kutosha. Sasa, huo ni mtazamo wa kisababishi, ambao ni jambo la ajabu ambalo hangeweza kulizuia.

Ingemaanisha kwamba tunajua kile Hume alichokiita miunganisho muhimu, na alikubaliana na Hume kwamba hatujui. Kwa hivyo kile tulichonacho basi ni kukataa ulazima. Kwa upande mwingine, hafurahii kuhusu uhuru, ambao siku hizi kwa kawaida huitwa umilele.

Mtazamo kwamba chaguo za kibinadamu, utashi wa mwanadamu, ni huru na zinaweza kuchagua tofauti na wao. Hapendi hilo. Na hapendi hilo kwa sababu ya viunganishi visivyobadilika.

Neno la Hume, viunganishi visivyobadilika tunachokiona kati ya nia na kitendo, ikijumuisha utashi tendaji. Hiyo ni kusema, kuna vipengele vya kisaikolojia vinavyotangulia ambavyo ni muhimu kwa utendaji wa kitendo chochote. Kwa hivyo

inaonekana kuna muunganiko usiobadilika kati ya vipengele hivyo vinavyotangulia na kitendo.

Hatuwezi kusema kwamba wanaihitaji . Hiyo ni nadharia ya kimetafizikia. Hatujui hilo.

Kwa hivyo kile alichonacho badala yake ni aina ya utangamano, kama inavyoitwa wakati mwingine, au uamuzi laini. Anataka kuthibitisha kwamba, ndiyo, tunafanya maamuzi. Tunafanya uchaguzi.

Kwa maana hiyo, ndiyo kutaka, chaguo ambalo halizuiliwi na sababu za nje. Lakini anakataa kwamba chaguo hizo zinazuiliwa na, hapana, anakataa kwamba hazitokani na sababu za ndani. Naam, na hili, bila shaka, mtazamo huu hapa, uamuzi huu laini, unajilisha waziwazi katika maadili yake ya matumizi na kadhalika.

Kwa sababu ikiwa tunaitikia vipengele vinavyosababisha ambavyo, kwa dhana zetu za jumla, vitasababisha raha au maumivu, basi vipengele hivyo ambavyo tunaitikia katika kufanya uchaguzi vitaathiri ipasavyo, na kwa hivyo mbinu ya matumizi ndiyo matokeo. Sawa. Maadili yake ya matumizi hushughulikia hilo vya kutosha.

Anaunda nadharia ya imani ambayo ni kama nadharia kuhusu uhuru. Imani hizo hazichaguliwi kwa uhuru bali huzaliwa kisaikolojia. Sasa, mizizi yake iko katika Hume pia.

Unakumbuka saikolojia ya imani ya Hume? Viunganishi vya kudumu huzoea akili kutarajia mambo fulani, au kufikiria kuna muunganisho muhimu. Kwa hivyo ana aina sawa ya saikolojia ya imani na ile ya David Hill. Naam, hiyo ndiyo picha katika Mill, na unaweza kuona, ningetumaini waziwazi, mbinu ya nadharia ya kutoa inayopanuliwa hadi sayansi za binadamu, ndiyo, katika kuzungumza kuhusu akili, katika kuzungumza kuhusu uhuru na ulazima, katika kuzungumza kuhusu maadili.

Unaona ? Ndiyo? Unahitaji dhana zako za jumla kama dhana ikiwa utatabiri matokeo ya raha-maumivu ya kitendo fulani na kufanya maamuzi yako ya manufaa. Kwa hivyo upanuzi wake hadi sayansi ya binadamu ni wazi kabisa , na vivyo hivyo, sawa, Mill? Siwezi kuelewa kabisa, Esther. Ndiyo.

Sawa. Usichanganye matumizi yake ya neno uwezekano na yale ya Aristotle, ambapo kinachowezekana kiko katika mchakato wa kuwa halisi. Unaona ? Anachomaanisha tu kwa uwezekano wa kudumu wa hisia ni kwamba tunapozungumzia kiti, dawati, alama ya wino, mwili wa mwanadamu, tunachosema ni kwamba tunadhani kwamba vitu kama hivyo vinaonekana, vinashikika.

Unaona ? Angalia mwisho: unaoonekana, unaoshikika, unaosikika, unaoguswa. Unaona ? Hiyo ni kusema, ikiwa kuna vitu kama miili ya kimwili, basi mradi tu vipo, kuna uwezekano wa uzoefu wa hisia. Ni hivyo tu.

Sasa, kama wewe, unajua, umewahi kupata uzoefu wa hisia wa aina hiyo , kama nitawahi kumuona Esther tena, unaona, hilo ni jambo lisilotegemewa. Lakini kusema kwamba Esther ni halisi, yuko hai, kuwepo kimwili, si zaidi ya kusema kwamba yeye ni kiumbe kinachoonekana. Lakini jambo kwa maana ya mkaaji wa anga wa Newton, hilo ni jambo lingine.

Hilo ni jambo ambalo hatuwezi kufanya. Sasa, sawa na akili. Ninapozungumzia akili yako, unapozungumzia akili yako, kwa kweli, unasema kwamba kuwa na akili kunamaanisha kwamba utakuwa na aina zote za hali za ufahamu ambazo unaweza kuzitafakari.

Sasa, kama unafanya hivyo au la inategemea kama unakaa macho kwa muda wa kutosha. Hilo ni jambo la kutegemea. Lakini kuwa na akili ni kutafakari.

Descartes alisema nini, jambo la kufikiri? Sasa, anachofanya Mill ni kuachana na jambo hilo na kuendelea na mawazo. Kwa hivyo ni hivyo tu, kuepuka dhana ya kimetafizikia, kushikamana na dhana ya majaribio. Sasa, hilo linaweza kusikika kuwa la ajabu kidogo, lakini ikiwa unajaribu kuzungumza kuhusu wanadamu kwa maneno ya majaribio tu, ungefanyaje vinginevyo? Naam, njia pekee unayoweza kuzungumza kuhusu wanadamu ni kwa upande wa data ya hisia za kimwili na data inayoakisi.

Hadithi ya mwili inasimuliwa kwa mujibu wa data ya hisia za kimwili, na hadithi ya ndani ya akili inasimuliwa kwa mujibu wa data ya kutafakari. Hiyo ndiyo michango yote ya majaribio tuliyo nayo kuhusu wanadamu. Je, hilo linaeleweka vya kutosha? Sawa.

Acha niongeze maoni moja au mawili tu kuhusu Ernst Mach. Alifariki mwaka wa 1916, akiwa mwanafizikia wa Austria, na mambo mawili ambayo ni muhimu kwake, mambo mawili. Moja ni hisia zake za kusisimua, kama kawaida huitwa.

Aliandika kitabu kinachoitwa Uchambuzi wa Hisia, ambapo alisema tunaweza kuchanganua kila kitu cha uzoefu katika sifa za hisia zinazoonekana. Kwa hivyo, anataka kufanya vivyo hivyo kama Mehl, kuelezea vitu vya ajabu, vitu vya uzoefu, kwa maana ya data ya hisia tu. Na kwa maana hiyo, ulimwengu una, ulimwengu wetu, ulimwengu wetu wa kisayansi, hauna chochote ila hisia, sifa za hisia.

Hakuna madai ya kimetafizikia yasiyo ya kielelezo yanayokubalika katika sayansi. Jambo la pili ambalo ni muhimu kwake linatoka katika kitabu chake kuhusu sayansi ya mechanics, ambapo anasisitiza kwamba nadharia ya kisayansi ni njia ya kiuchumi tu ya kuelezea uhusiano kati ya data ya hisia. Sasa, unganisha vitu hivyo viwili

pamoja, na kwanza, kitu pekee ambacho sayansi inaweza kuzungumzia ni data ya hisia.

Pili, nadharia za kisayansi, kwa hivyo, ni nadharia tu zinazohusiana na data ya hisia. Sawa? Nadharia zinazohusiana na data ya hisia. Mahusiano hayatolewi ; uhusiano kati ya data ya hisia.

Tunaunda data ya hisia kwa njia fulani, ili vitu ambavyo sayansi inazungumzia viwe vitu bora, vitu vya ajabu ambavyo tumeviunda, badala ya vitu kama vilivyo ndani yake. Sasa, mtazamo huu wa sayansi, basi, Ways na Mills ni mtazamo tu unaojulikana kama uandishi wa vyombo. Nadharia za kisayansi ni vyombo tu vya kufanya mambo ya vitendo.

Badala ya vipande vya maarifa kuhusu aina yoyote ya uhalisia yenyewe . Huu ndio mtazamo wa kisayansi wa kupinga uhalisia. Basi, hizi ndizo sifa tatu za ujasusi wa karne ya 19.

Zikumbuke hizo, nasi tutazizungumzia Jumatatu, tutakapomtazama Bertrand Russell. Sawa? Una kazi ya kusoma wiki hii. Una kazi ya kusoma wiki ijayo, isipokuwa kwamba nitaongeza zingine Jumatatu.

Kumbuka nilichosema, kwamba Jumatano, tuna mgeni ambaye atazungumza na darasa. Kwa hivyo, tutaonana wakati huo.